

aquest ex. fos autèntic seria un dels primers en el territori hispànic, com que el més antic ex. portuguès de *caravela* és del 1255 i es refereix a una embarcació de pescar; un altre sol ex. del S. XIII apareix a les *Partidas* d'Alfons el Savi, però ja entre diverses classes de naus grans del núcleu de l'armada que aquest rei preparava a Galícia. A la vista d'aquests exs. i per la localització del mot a Portugal i a Galícia aquesta embarcació s'ha considerat com a pròpia d'aquestes terres, i s'ha explicat com una formació de *carabus*, o bé damunt la forma femenina, amb el sufix dimin. *-ela* d'aquella llengua. En realitat, és en galleg on el mot ha pres accepcions translàtiques, directament deduïbles del significat primitiu de 'bastiment o carcassa de vímens': gall. *caravela* o *caravel* 'cistell gran que duen les gallegues al cap per a comestibles', etc.

Les formes catalanes presenten a més de l'esmentada *calavella*, que apareix també el 1463 (*AlcM*), *calavera* 1452, 1459, 1469 (*AlcM*) i més tard el 1575 (OPou, *TbPu.*, 99); *canavera* 1494 (*AlcM*), *caravella* 1454, *caravela* 1460 (*Spill* de J. Roig, 8544); en els exs. amb *-vella* no és clar el valor de la *ll*, si és una *ll* o una palatal o simplement una *l*, però l'ex. del *Spill* apareix en rima amb *vela*; tenim a més la variant *caravera* 1455 (*AlcM*) i aquesta forma devia ser molt corrent en el parlar dels mariners puix que s'ha quedat en el topònim *La Caravera* de la costa de Lloret.

Les formes romàniques en general es consideren manlleus al portuguès, però com s'ha indicat (DCEC I, 662-63) hi ha indicis que el mot pogué ser format independentment del portuguès en certs llocs. Jal documenta un ex. del b. llatí *caravella* d'un text italià no molt posterior al S. v, i un ex. de *caravellus* de 1307, que amb el seu gènere mostra el seu caràcter independent del mot portuguès, i un de *calavaria* referent a les naus genoveses del Mar Negre. El DCEC també crida l'atenció vers la forma mossàrab *qarabáll* 'bressol' de *RMa.* i cap a *carrabila*, *carrabillit* de *PAlc.* «tafurea para passar cavallos» (409a15), que també té traces de ser mossàrab. Tampoc es pot excloure la possibilitat que la forma catalana *caravera* fos formada damunt *càrava* o *càreu* amb *-era*.⁷ El problema és complex i per complicar-ho més el mot sempre sembla haver sentit la influència de *vela* en la consciència popular. En l'estat actual de les coses seria més prudent considerar les diverses variants catalanes com a reflexos d'una vacil·lació en l'adopció d'una paraula estrangera. J. G.

¹ Els autors donen també dibuixos del *caro* (BDC XII, 89, 93 i 105). — ² Ara en *EntreDL* III, 178ss. —

³ Segons la cita de Simonet, Plini parla ja de naus britàniques de vímens i cuiró. — ⁴ Notem que *redesellis* fou un dimin. de *rete*, i *resallis* suposa un *retealis*, o *RETIALIA*; *panestel*, mot no documentat en altra part, sembla ser una mena de cove gran amb xarxa al fons, *fituris* són *fitores* i *bulig* 'bolitx'; el lloc en qüestió és l'estany de Castelló d'Empúries. — ⁵ Cf. text cast. de 1346: «... andando por la costera de la Berbería encontró una nau e un *carao* e priso aquellos poderosamente»

(*BABL* v, 195). — ⁶ MGadca, que era d'Alcoi, posa en el seu Diccionari: «ave nocturna, especie de mochuelo, que da gritos lastimeros al amanecer y anochecer, y habita en terrenos montañosos». — ⁷ Convindria veure si el nom de lloc, *La Càrrova*, poble tortosí vora l'Ebre, tindria res a veure amb *càrava*.

CAROLINA, nom d'una espècie de pollancre, que es creu aportat de l'estat americà de Carolina, d'on el nom. □ 1.ª doc.: 1902, Jq Ruyra.

«Les fulles seques dels polls i *carolines*, al rompre's de les branques, queien a plom com ocells morts», *Pinya de Rosa* I, 62; *CostManc.* I, s. v.; BDC XVII, 11. No figura encara en Lab. ni *SLitCosta* ni Bulbena, i Vogel fou el primer lexicògraf a recollir-lo junt amb *carolí*. Al·ludeixen també a la procedència nord-americana el nom cast. *chopo de la Carolina* i el científic *Populus Virginiana*.

Carona, V. *cara* *Carossa*, *carossat*, V. *quera* *Carota*, *carotxa*, V. *cara*

CARÒTIDA, pres del gr. *καρωτις*, *-ιδος* id., derivat de *καρῶν* 'jo adormo' (i aquest de *κάρος* 'estupor'), perquè les caròtides porten la sang al cervell i d'elles es feia dependre el son. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

CAROTINA, derivat savi del ll. *carōta* 'pastanaga'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

CARP, pres del gr. *καρπός* 'canell, puny de la mà'. □ 1.ª doc.: mj. S. xv, Cauliac.

DERIV.: *Carpià*. *Metacarp*: format amb gr. *μετὰ* 'després, més enllà'; *metacarpia*. Encara que el grec *καρπός* 'fruit' no era més que un homònim d'aquell, sovint es confongueren i ajuntarem ací els mots que en depenen. *Carpel* [-*ell*, 1868, *SLitCosta*]; *carpellar*; *carpellat*.

CF.: *Carpobalsam*; *carpòsag*; *carpòfor*; *carpogoni*. I *carpo-* forma prefixada: *carpologia*; *carpofalangia* o *-fangí*. *Pericarpí*; *endocarpí*.

CARPA, 'cina de fer esclops', extret d'*escarpa* per *escarpa*.

CARPA, 'Cyprinus, peix de riu', del ll. tardà *CARPA*, id., pres del germànic (cf. al. *karpfe*), on era d'origen desconegut, comú amb el bàltic, l'eslau i el cèltic. □ 1.ª doc.: 1851, Escrig.

També el recull el llibre de R. Cisternes, 1867, *Cat. de los Peces Com. en las costas del Medit. y en los ríos de la Prov. de Valencia*; BDC XI, 42, 43. Dades detallades en Fdo. Lozano Cabo, *Nomencl. Ictiol.*, pp. 42 i 167. *Carp* s'usaria en el Princ. segons Cisternes. La forma *carpió* que recullen el *DTol.*, 1660 i encara Belvitges i Lab. 1839 és calcada del nom científic *Carpio* llatí (*Cyprinus Carpio* L.).

DERIV.: *+Carpera* 'estany per a carpes' [1868, *SLitCosta*]. Per a l'etimologia, veg. DCEC, s. v.